

**MUSTAQILLIK YILLARIDA AHOLI SALOMATLIGINI ASRASH VA MUSTAHKAMLASH
BORASIDA JIZZAX SHAHRIDA SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR**

Abdurasulova Dilbar To'rayevna,
*Jizzax davlat pedagogika
universiteti o'qituvchisi.*
+998915958327
dilbarabdurasulova@jdpu.uz.

Mavlonov Ochil Mahmud o'g'li,
*Jizzax davlat pedagogika universiteti
3-bosqich talabasi.*

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng aholi salomatligini muhofaza qilish sohasini qaytadan isloh qilish boshlanganligi tahlil qilingan. Jizzax shaharida ham sog'liqni saqlash tizimining asosiy tamoyili – profilaktik yo'nalish tiklanganligi; uning zamonaviy va samarali usullari ishlab chiqilib, amaliyotga joriy etilganligi; onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish tadbirlari kuchaytirilganligi ilmiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Sog'liqni saqlash, islohotlar, profilaktika muassasalari, statsionar shifoxonalar, shoshilinch tibbiy yordam.

Mamlakatimizdagi kabi Jizzax shahrida ham sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar bosqichma-bosqich olib borildi. Birinchi bosqichda (1991—1994 yillar) butun e'tibor onalar va bolalar sog'lig'ini muhofaza qilish xizmatini takomillashtirish, demografik ko'rsatkichlarni barqarorlashtirish, yuqumli kasalliklarni kamaytirishga qaratildi.

Ikkinchi bosqichda (1994—98 yillar) dorixonalar va bir qancha davolash profilaktika muassasalari xususiy lashtirildi, ambulatoriya poliklinika xizmati rivojlantirilib qayta tuzildi.

1998-yildan sog'liqni saqlash sohasi rivojlanishida yangi davr boshlandi. 1998-yil 10 noyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan 1998—2005-yillarda sog'liqni saqlash tizimini qayta qurish Davlat dasturi qabul qilindi. Unda mamlakat aholisiga tibbiy yordam ko'rsatish sifatini oshirish tadbirlari ko'rsatib berildi. Bu dastur asosida sog'liqni saqlashning birlamchi bo'g'inini mustahkamlash va umumiy vrachlik amaliyotini rivojlantirish tadbirlari amalga oshirildi. Mazkur ishlar Jahon banki bilan hamkorlikda „Salomatlik“ loyihasi asosida amalga oshirildi. Bu sog'liqni saqlashning birlamchi bo'g'ini muassasalarini boshqarish va moliyalashtirishning yangi usullarini ishlab chiqish, tibbiy xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va umumiy amaliy tibbiy xodimlar tayyorlash imkonini berdi.[1, 11 bet]

2014 yilda Jizzax shahrida 29 ta statsionar shifoxonalar mavjud bo'lib, unda 2196 ta o'rin bo'lgan. Bundan tashqari, vrachlik ambulatoriya-poliklinika muassasalari soni 59 tani tashkil etgan. Shaharning har 10 ming aholisiga o'rtacha hisobda 133,7 ta kasalxonadagi o'rinlar, 47,9 nafar vrach, 3166 nafar tibbiy hamshira to'g'ri kelgan.

2010-2015 yillarda Jizzax shahrida 105 o'rinli qiymati 10,7 mlrd. so'mlik viloyat yuqumli kasalliklar shifoxonasi, 60 o'rinli qiymati 5,8 mlrd. so'mlik viloyat onkologiya dispanseri binolari yangidan qurilib foydalanishga topshirildi.[2, 25 bet]

2019-2020-yillarda shahar bo'yicha 27 ta shifoxona muassasalari faoliyat olib borgan. Yil davomida ularda 166 750 nafar bemor davolangan. Shifokorlar soni o'tgan 2019 yilga nisbatan 3,9 foizga, o'rta tibbiyot xodimlari soni 11,2 foizga kamaygan. Shaharda ambulatoriya poliklinikalari muassasalari soni 47 tani tashkil etadi. Jizzax shahrida koykalar soni 2440 ta.[3, 6 bet] Ayrim kasalliklar bilan kasallanish holatlari bo'yicha o'sish kuzatilgan. Masalan, 2020-yilda 2019-yilga nisbatan ko'z va uning qo'shimcha apparat kasalliklari 2,6 barobarga oshgan bo'lsa, teri va teri ostki to'qimasi kasalliklari bo'yicha 1.4 barobarga oshgan.

2020-2021-yillarda Jizzax shahrida 29 ta shifoxona, 68 ta ambulatoriya- poliklinika muassasalari faoliyat yuritgan. Shaharda mutaxassisligi bo'yicha 1035 ta shifokor ish olib boradi. Mutaxassisligi bo'yicha o'rta tibbiy xodimlar soni 3636 tani tashkil qiladi.

Shahardagi tibbiy muassasalar - Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazining Jizzax filiali, Jizzax viloyat Ko'z kasalliklari shifoxonasi, Jizzax viloyat yuqumli kasalliklar shifoxonasi, Ko'p tarmoqli tibbiyot markazi,

Markaziy bolalar shifoxonasi, Viloyat tugʻruqxonasi, Bolalar va kattalar stomatologiyasi, Onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ilmiy markazi, Jizzax shahar tibbiyot birlashmasi shular jumlasidandir.

Jizzax shahridagi Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Jizzax filiali. Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi tizimining yangi shakli joriy etildi. Natijada mamlakatning hamma hududlarida shoshilinch tibbiy yordam koʻrsatishga, uyga vrach chaqirish bilan malakali tibbiy yordam koʻrsatish oʻrtasidagi vaqtni ancha qisqartirishga muvaffaq boʻlindi. Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Jizzax shahar kasalxonalari boʻlimlari faoliyat koʻrsatmoqda. Ularda kadrlar tayyorlash va ular malakasini oshirish, favqulodda vaziyatlarda tibbiy yordam koʻrsatish ishlari amalga oshiriladi. Viloyat shoshilinch tibbiy yordam shifoxonasi 1976 yil tashkil etilgan. 2000 yilda Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Jizzax filialiga aylantirilgan. Muassasa tarkibidagi boʻlimlar nomi: Shoshilinch kardioterapiya, I-xirurgiya, II-xirurgiya, III-xirurgiya, nevrologiya, reanimatsiya, bolalar reanimatsiyasi, ginekologiya, hamkor va asoratlangan travmalar, neyroxirurgiya, qabul-dagnostika va bolalar xirurgiyasi.[4, 3 bet] Jami ishchi-xodimlar soni 965 nafar, shundan: shifokorlar-126 nafar, oʻrta tibbiyot xodimlari-518 nafar, boshqa xodimlar-321 nafar. Umumiy jihozlanishi- Elektrokardiograf (yurakni tekshiruvchi uskuna)- Avtoklav (sterilizatsiya qilish uskunasi)- Rentgenograf, rentgenoskop:- Kompyuter tomograf:- Ezofagogastroduodenofibroskop:- Ultratovushli tekshirish apparati:-Binokulyar mikroskop (ikki koʻz orqali koʻruvchi mikroskop):- Elektrotsentrifuga (laboratoriya apparati):- Dizel generatori (yoqilgʻi yordamida elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi uskuna). Viloyatning 417 500 nafardan ortiq aholisiga xizmat koʻrsatiladi. 2020 yilda 17888 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 85720, oʻrin aylanishi 83,0, bir bemorning oʻrtacha davolanishi 4,7 kun boʻlgan. 2021 yilda 13332 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 62815, oʻrin aylanishi 62,0 bir bemorning oʻrtacha davolanishi 4,7 kun boʻlgan. 2022 yilda 13901 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 62809, oʻrin aylanish 64,7 kun.

Jizzax viloyat Koʻz shifoxonasi. Jizzax viloyat koʻz kasalliklar shifoxonasi 1974-yilda tashkil etilgan. Bugungi kunda shifoxonada malakali xodimlar faoliyat yuritishmoqda. Shulardan jami ishchi-xodimlar soni 75 nafar, shifokorlar 12 nafar, shundan 6 ta oliy toifadagi, 2 ta birinchi toifadagi, 2 ta ikkinchi toifadagi, 2 ta kategoriyasiz shifokorlar. Oʻrta tibbiyot xodimlari 34 nafar, boshqa ishchilar-37 nafar. Shifoxona 1mln 200 ming nafar aholiga xizmat koʻrsatadi. Oʻrinlar soni 74 ta. 2022 yilda davolanganlar soni 2987 ta, operatsiyalar soni 123 ta, lazer operatsiyalar soni 41 ta. 1850 dan ortiq bemorlar tibbiy koʻrikdan oʻtkazildi. 2021 yilda olingan yangi A/B skan yordamida tashxisni aniqlashtirish u

Jizzax shahridagi viloyat yuqumli kasalliklar shifoxonasi 1974-yilda Jizzax viloyat kattalar yuqumli kasalliklar shifoxonasi shaklida, 1977-yilda Jizzax viloyat bolalar yuqumli kasalliklar shifoxonasi shaklida ish yuritib, 1998-yilda viloyat yuqumli kasalliklar shifoxonasiga aylantirilgan. Muassasa tarkibidagi boʻlimlar nomi: reanimatsiya, boks brusellyoz, ichak kasalliklari, gepatit boʻlimi, laboratoriya, gepatologiya markazi.

Jami ishchi-xodimlar soni: 378 nafar. Shundan shifokorlar-28 nafar, oʻrta tibbiyot xodimlari-204 nafar, boshqa ishchilar-142 nafar. Umumiy jihozlanishi - elektrokardiograf (yurakni tekshiruvchi uskuna) – avtoklav (sterilizatsiya qilish uskunasi); -quruq havo bilan jihozlarni sterilizatsiya qilish uskunasi; - binokulyar mikroskop (ikki koʻz orqali koʻruvchi mikroskop);- elektrotsentrifuga (laboratoriya apparati);- ultratovush apparati. Jizzax viloyatiniig 1200000 nafardan ortiq aholisiga xizmat koʻrsatiladi.

2021-yil shifoxonada 7036 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 50245, oʻrin aylanishi 66,8, bir bemorning oʻrtacha davolanishi 7,3 kun bulgan. 2022-yil shifoxonada 6051 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 44458, oʻrin aylanishi 57,6, bir bemorning oʻrtacha davolanishi 7,4 kun boʻlgan. 2023-yil shifoxonada 6654 nafar bemor davolangan, oʻrin kuni 49910, oʻrin aylanishi 63,6 bir bemorning oʻrtacha davolanishi 7,1kun boʻlgan.[6, 1 bet.]

2021-2022-2023-2024-yillar davomida kasallikka chalinmaslik yoʻllari hamda dastlabki simptomlar aniqlanganda fuqarolarning qanday yoʻl tutishlari borasida tashkil etilgan 500 dan ziyod targʻibot tadbirlarida shahar va tuman tibbiyot birlashmalari aholi oʻrtasida yuqumli kasalliklarni erta aniqlashda bakteriologik, serologik, fermentlar, immunofermentanaliz tekshiruvlarning ahamiyati toʻgʻrisida, diareya kasalligi, gepatit kasalligi, meningit va oʻta xavfli yuqumli kasalliklar diagnostikasi, klassifikatsiyasi, davolari mavzularida maʼruza bilan ishtirok etdilar.

r

t

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng aholi salomatligini muhofaza qilish sohasini qaytadan isloh qilish boshlandi. Jumladan, Jizzax shahrida ham sog'liqni saqlash tizimining asosiy tamoyili – profilaktik yo'nalishi tiklandi; uning zamonaviy va samarali usullari ishlab chiqilib, amaliyotga joriy etildi; onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish tadbirlarini kuchaytirildi; tibbiy ta'lim tizimi va kadrlar tayyorlash sohasi takomillashtirildi; ilmiy tadqiqot ishlarini davr va jamiyat hayotining talablaridan kelib chiqqan holda qayta tashkillashtirildi; mamlakatda sifatli va yetarli miqdorda dori-darmon, tibbiy ashyolar hamda shu sohaga taalluqli texnik vositalar ishlab chiqaradigan sanoat vujudga keltirildi; sog'liqni saqlash muassasalarining moddiy texnik bazasi yanada yaxshilandi;

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov Sh. I., Muhamediyarova R. G. va boshqa, O'zbekistonda sog'liqni saqlash. Muammo va istiqbollar, T., 1998; Nazirov F.G'. Ona va bola salomatligi yo'lida. T., 2001.11 bet
2. Karimov Sh. I., Muhamediyarova R. G. va boshqa, O'zbekistonda sog'liqni saqlash. Muammo va istiqbollar, T., 1998; Nazirov F.G'. Ona va bola salomatligi yo'lida. T., 2001.
- 3.Saidov F.F. Jizzax viloyati ijtimoiy sohasining 2023 yil holatiga Jizzax viloyati ijtimoiy sohasida amalga oshirilgan ishlar tahlili. Jizzax.2023.6 bet.
- 4.Jizzax shahridagi Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Jizzax filiali pasporti 3 bet.
5. Jizzax viloyati ko'z kasalliklari shifoxonasining pasporti. Jizzax 2010 1 bet.
6. Jizzax shahridagi Sog'liqni saqlash boshqarmasi viloyat yuqumli kasalliklar shifoxonasi pasporti Jizzax 2023 1bet.